



ЕЛБАСЫ
ТАПСЫРМАСЫН
ЕЛЕҢ
ҚЫЛМАҒАНДАР
КІМДЕР?

2-бет



«МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДІ
ҚОЛДАНУ САЛАСЫН
КЕҢЕЙТУ ТУРАЛЫ»
ЗАҢ ЖОБАСЫН
ДАЙЫНДАУ КЕРЕК!

3-бет



КАК НАРОДНЫЕ
СВЯТЫНИ
УКРЕПЯТ
НАЦИОНАЛЬНЫЙ
ИММУНИТЕТ

12-бет

ҚАЗАҚҰНИ

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОҒАМДЫҚ - САЯСИ АПТАЛЫҚ

www.qazaquni.kz

qazaquni2000@gmail.com

2000 жылғы 11 тамыздан шыға бастады

№9 (775), 5 наурыз, 2018

8

Наурыз

Халықаралық әйелдер күні



ЖАҚСЫНЫҢ ЖАРЫ

Тұтас тіршілік дүниесі күннің нұры мен әйелдің шуағынан нәр алатыны әлімсақтан айтылып келе жатыр. Елдіктің де бастауы әйелмен байланыстырыла қарастырылады. «Отан – Ана» деген қасиетті ұғым бар.

8-9
бет

НАЗАРБАЕВ ТІЛ ТӘУЕЛСІЗДІГІН МӘЛІМДЕДІ

**МӘҢГІЛІК ЕЛДІҢ МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛІ МӘҢГІЛІК ДАУҒА
АЙНАЛМАЙ, ЕЛБАСЫМЫЗ АЙТҚАНДАЙ, «МӘҢГІЛІК ЕЛДІҢ
МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛІ МӘҢГІЛІК БОЛУЫ ТИІС!»**



2015 жылы Елбасы Біріккен Ұлттар Ұйымы мінберінде Тәуелсіз Қазақ елінің мемлекеттік тілінде сөйлейтін кезінде ілеспе аударма табылмай, әлемнің бүкіл президенттерін 7 минут күткізіп қойып (қазақ тілі үшін әлемдік ең үлкен жарнама), ақыры Қазақ тілінде сөйлеп шыққаны мәлім. Біз оны Елбасының мемлекетіміздің ұлы мерейтойы – Қазақ хандығының 550 жылдығына тартуы деп бағалап, жар салғанымыз бар. Елбасымыздың «Мәңгілік елдің тілі Мәңгілік болуы керек» деген сөзі бірте-бірте орындалып келеді. Атқа мініп, алаңға шығуға дайын тұрған ұлтшыл зиялы қауым да сабасына түсіп, салықалы да, сарабал, салмақты саясаттың жемісіне көз жеткізе бастады.

3
бет



НЕ ЖОҚ БОЛСА, СОЛ - ЗӘРУ, НЕ ЗӘРУ БОЛСА, СОЛ - ДӘРУ

НАУҚАСТАРҒА ТЕГІН БЕРІЛЕТІН ДӘРІЛЕР ҚАЙДА КЕТІП ЖАТЫР?

Амал жоқ, айта-айта жауыр болған тақырыпты қайта көтеріп, әлсін-әлсін жазуға тура келеді. Жоқ, жазатын тақырып таба алмай қалғандықтан емес, бүкіл қоғам мүшелерін жылдар бойы толғандырған аса маңызды мәселенің түпкілікті шешілмей жатқандығы қолға еріксіз қалам алдырады. Басылымдар жарыса жазып, телеарналар төпелеп көрсетіп, қарапайым тұрғындарымыз әкімдер мен министрлерді мазалап, тұрақты талап етіп, мезі етсе де бұл мәселе неге шешілмейді?..

4
бет



ШАРАПХАНА МА, САРАПХАНА МА?..

«Оңтүстік Қазақстан» газетінің биылғы 10 ақпан күнгі №25-26 санында «Шарапхана ма, Сарапхана ма?» атты мақаланы оқыдым. Авторы журналист Жорабек Сүйеубеков мағыналы да, мәнді ой айтқан екен.

6
бет

«МЕН ДЕ ҚАЗАҚПЫН. СОЛ ҮШІН ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕНДІМ»:

КАК КОРЕЕЦ ИЗ АСТАНЫ В СОВЕРШЕНСТВЕ
ОВЛАДЕЛ КАЗАХСКИМ ЯЗЫКОМ



Судьба Владислава Тена сделала крутой поворот. Успешный врач перековал себя в преподавателя-лингвиста и теперь делится мыслями о том, что помогло бы развитию государственного языка в Казахстане.

11
бет

ҚАЗАҚ ТІЛІН СІРЕСТІРГЕН СЕҢ СӨГІЛДІ

МӘЖІЛІС ОТЫРЫСЫ АЛҒАШ РЕТ ТАЗА МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДЕ ӨТТІ

Үкіметтен кейін іле-шала мәжілісмендер де жаппай қазақша сөйлеуге көшті. Тіпті, төменгі палатадағы ұлты бөлек халық қалаулыларына дейін Үкімет мүшелеріне сұрақты қазақша қарша боратты. Сөйтсек жетпей тұрғаны – Президенттің пәрмені екен.



қазак тілін жетік білетін, кезінде өзге министрлерді де қазақ тілімен қыспаққа алған Геннадий Шиповских Данияр Ақышевтің адымын аштырмады. Алдынала жақсылап дайындалып келген бас банкир де бұл жолы сүрінбеді.

Парламентте ана тілдің үстемдік құра бастағанына қуанған депутаттар қазақ тілін барлық салада кеңінен қолдану үшін арнайы заң жобасын жазу керек деп ұсынды. Берік Дүйсембинов экономика, бизнес, ғылым, технологияны қазақшалайтын және шетелдік компаниялар мен инвесторлардан да мемлекеттік тілді талап ететін, сондай-ақ кез-келген лауазымды қызметкерді емтихан тапсыруға міндеттейтін заң әзірленуін премьерден талап етіп депутаттық сауал да жолдап жіберді.

– Қазір қазақ тілінен емтиханды тек президенттікке үміткерлер ғана тапсырады. Біздің ойымызша мемлекеттік тілді міндетті түрде игеруге тиісті лауазымды шенеуніктердің тізімін одан да кеңейтуді қарастыру керек. Үкіметті мемлекеттік тілді қолдану саласын кеңейту туралы заң жобасын дайындауға шақырамын, — деді Берік Дүйсембинов.

Сөйтіп Есілдің сол жағалауында бір-ақ күнде министрлер мен депутаттар арасында қазақ тілін меңгеру науқаны қызу басталып кетті. Келесі кезек Парламент Сенатына жеткен секілді. Мемлекеттік тілдің лауазымдылар арасында қолданысқа енуі қарапайым халықты да қуанытып тастады. Қуанышымыз ұзағынан болсын!..

ЕЛБАСЫ ТАПСЫРМАСЫН ЕЛЕҢ ҚЫЛМАҒАНДАР КІМДЕР?

ӘКІМ МЫРЗАЛИН МЕН МИНИСТР САҒАДИЕВ ПРЕЗИДЕНТТІҢ ТАПСЫРМАСЫН КЕРЕК ҚЫЛМАДЫ!..

ҚР президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың тапсырмасын үкімет мүшелері алғашқы күннен бастап орындады. Әдетте бір-екі сөзін қазақ тілінде бастап, одан әрі орысша судырата жөнелетін министрлер бүгін баяндамасын бастан-аяқ қазақша жасады. Десек те үйреншікті әдетіне басып, сөз арасында орысша сөйлеп қойған шенеуніктер де болды, — деп хабарлайды Sputnik Қазақстан тілшісі.

Үкіметтің бүгінгі отырысында үш мәселе қаралды: инвестиция тарту мәселелері, орта білім беру ұйымдарында жанартылған мазмұнға көшу, Ақтөбе агломерациясын аумақтық дамытудың өңіраралық жобасы.

Алғаш болып инвестициялар және даму министрі Жеңіс Қасымбек сөз алды. Министр инвестиция тартуға қатысты баяндамасын бастан-аяқ қазақ тілінде жасады. Одан кейін мінберге шыққан энергетика министрі Қанат Бозымбаев та президенттің сөзін жерге тастамайтынын көрсетті.

Ауыл шаруашылығы вице-министрі Арман Евниев, «Бәйтерек» холдингі, «Қазақинвест» компаниясының басшылары да қазақ тілінде сөйледі.



Кезек өңірлерге келгенде, Ақмола облысының әкімі Мәлік Мырзалин таза қазақ тілінде өтіп келе жатқан отырыстың «шырқын бұзды». Басын қазақ тілінде бастап, кейін орысша сайрай кетті. Бәлкім президенттің кешегі айтқан сөзі депутаттар мен министрлерге ғана қатысты деді ме екен, жоқ әлде есінен шығарды ма, кім білсін?!

Күн тәртібіндегі екінші мәселеге қатысты баяндама жасаған білім және ғылым министрі Ерлан Сағадиев те Елбасының тапсырмасын орындамады. «Ауру қалса да, әдет қалмайды» деген осы болар, министр мырза ара-тұра орысша сөйлеп қойды.

Бір қызығы, үкімет басшысы Бақытжан Сағынтаев бұл жолы спикерлерге сұрақ қойған жоқ, тек қорытынды жасап, тиісті тапсырма берді. Әлде қарамағындағы қызметкерлерін ұятқа қалдырғысы келмеді ме, кім білсін?!

qazaquni.kz

АРДАГЕРДІҢ АЛҒЫСЫ

Қазақстандағы алғашқы этноауылдың негізін қалаушылардың бірі, Өскемен қаласының құрметті азаматы, еңбегі сіңген мәдени қызметкер Николай Зайцев қазақ халқына алғыс айтты.

«Қиын-қыстау заманда Қазақстан көптеген халықтың отанына айналды. Қазір де мұнда әр ұлт емін-еркін өмір сүріп жатыр. Құдай осы берекемізден айырмасын. Мен жалпы адамдарды ұлтқа бөлмеймін. Бірақ қазақтар жайлы мынаны айтқым келеді. Манайымыздағы Украина, Молдова сияқты өзге де елдер Қазақстаннан үлгі алса екен. Қазақтар осы мемлекеттің иесі бола тұрып, тұтастық пен татулықты қамтамасыз етуде. Бұл үлкен қайырымдылық деп айтуға болады. Қазақтарды мен бауырымдай көрем. Егер наурыздың алғашқы күнінде біреуге алғыс айту керек болса, мен марқұм Өзбекәлі Жәнібеков пен Токан Самарқановқа алғыс айтар едім. Ондай мәдениет жанашырлары некен-саяқ. Қазақ ұлты дегенде менің есіме ең әуелі осы екі адам келеді. Жалпы қазақтардан көрген жақсылығым аз емес. Рахмет сіздерге!» — дейді мәдениет саласының ардагері. Бүгінде ол құрметті еңбек демалысында.

ЕСТЕ ҚАЛАРЛЫҚ ЕСЕП БЕРУ ЖИНАЛЫСЫ

Астана қаласының әкімі Әсет Исекешевтің биылғы халыққа есеп беру кездесуі тартысты өтті. Мұндай жиналысқа жұртты әдетте іріктен кіргізетін ұйымдастырушылар қалай қапы қалғанына таң қалуға болады.

Әкімнің баяндамасынан кейін ашынған тұрғындардың айғайы басталды. «Азбука жилья» компаниясының үлескерлері қолдарына плакат алып, қала құрылысына жауапты әкім орынбасары Сергей Хорошунның отставкаға кетуін талап етті.

Ашынған үлескерлер әкім мен оның орынбасарының жауабына да қанағаттанбады. Қала басшысы оларды жеке қабылдап, бұл мәселені шешуге дайын екенін айтқанымен, тұрғындарды тыныштандыра алмады. Модератор шараны ұйымдастырушылардан айғайлап отырғандарды залдан шығаруды сұрады.

«Әріптестер, басқа тұрғындарды да сыйлаңыздар. Сіздер онсыз да әр апта сайын бізде айғайлайсыздар», — деді әкім. Исекешевтің бұл сөзіне сенуге болады. Астанада баспана құрылысына қатысты шу тұрақты болып тұрады. Құрылыс компаниясы басшылары өздерін тақырға отырғызып, алдап кетіп жатса айқайламағанда не істейді?... Үлескерлер үнемі әкімнің алдына келіп, тиесілі баспанаарын талап етеді.



СУ БАСУ СЕРГЕЛДЕНІ БАСТАЛДЫ

Көктемде жыл сайын қайталанатын науқан басталды. Еріген қар суы мен тәулік бойы жауған жаңбыр Алматы облысының бірқатар ауылдарының көшелерін селге айналдырды.

Тау етегіне жақын орналасқан Тұзды-бастау, Бесағаш, Қызылту, Панфилов ауылдарында жағдай ушығып тұр. Қарасай ауданында 80, Жамбыл ауданында 120 үйді су басқан. Қаскелен, Батан, Қырғауылды, Абай елдімекендері де тасқын ортасында қалды. Себебімен емес, салдарымен күресуге үйренген шенеуніктер ел дүрліккеннен кейін ғана судың бетін қайтаруға кірісті. Жағдайды тұрақтандыруға 250 адам мен 45 техника жұмылдырылған. Арықтарды дер уақытында тазаламағандықтан, осындай жағдайға тап болды дейді Ішкі істер министрлігінің өкілдері. Тасқынның алдын алу, бөгеттерді ретке келтіруге биыл қазынадан 8 млрд. теңге қарастырылған. Бірақ, бөлінген ақшадан қайыр жоқ. Тағы да сол жылдағыдай тасқын суға төтеп бере алмаған тұрғындар қиындық көруде. Сол сияқты көлік жолдарын да су басты. Тасқынның салдарын жою жұмыстары Жамбыл ауданы, «Алматы-Ташкент» республикалық маңызы бар тасжолының 134-шақырымында, Еңбекшіқазақ ауданы, «Алматы-Көкпек-Көктал» республикалық автожолының 30-шақырымында, Талғар ауданы, «Алматы-Талғар» республикалық автомобиль жолының 64-шақырымында, Қарасай ауданы, «Алматы-Жандосов» республикалық тасжолының 22, 25 және 43-інші шақырым аралықтарында жүргізілуде. Су тасқынына байланысты Жамбыл ауданында төтенше жағдай жарияланды. Көктем енді басталды, алдынала дайындығы жоқ еліміздің басқа да аймақтарында дәп осы жағдай қайталануы мүмкін.



Дос КӨШІМ:

МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТКЕРДІҢ БАСТЫ МІНДЕТІ – ҚАЗАҚША СӨЙЛЕУ

Саясаткер Дос Көшім бұл үрдіс тоқтап қалмауы үшін, мемлекеттік тіл жөнінде жарлық шығуы керек дейді.

Тұрғындарымыз қай тілде сөйлесе де өз құқы, ал мемлекеттік қызметкерлер ресми жиындар мен кездесулерде, есеп беруге шыққанда тек қазақ тілінде ғана сөйлеуге міндетті, — дейді ол, деп хабарлайды 31 арна.

«30 жылдан кейін барып

Президенттің осыны айтуы, осыны айтқызуға жеткізген солардың өзі — мемлекет қызметкерлер. Сондықтан шындығында да бұл үлкен ұят. Президенттің айтқанына байланысты сөйлеген деген сөзге менің өз басым, ішім бір қайнап кетеді. Себебі мемлекеттік тіліміз — қазақ тілі. Оны сөйлеу және оны дамыту мемлекеттік қызметкерлердің басты міндеті», — дейді саясаткер Дос Көшім.

ҰЛТТЫҚ МЕРЕКЕДЕ ҰРЛАНЫП ТАМАҚТАНУҒА БОЛМАЙДЫ

СҚО әкімі Наурыз кезінде киіз үйді іштен жауып алып, шенеуніктерге дастархан жаюды тоқтатуды талап етті. Наурыз халықтыкі! Солтүстік Қазақстан облысында бұдан былай көктем мерекесіне арналып тігілген киіз үйлерден әкімдер емес, тұрғындар дәм тататын болды. Сондай-ақ, орталық көшелерде мереке күндері жол қозғалысын шектеуге де тыйым салынды.

Бұрын орталық көшелер жабылып, оған аудандардан әкелінген киіз үйлер тігілетін. Ал оның ішін ұлттық тағамдар мен түрлі өзбелдерге толтыру үшін сол ауданның мұғалімдері мен бюджеттік мекеме қызметкерлерінен ақша жиналатын. Енді оған жол жоқ. Әр ауданның әкімі өз жерінде, өз жерлестерін құттықтауы тиіс деп шешілді. Қызылжардың арбаты саналатын Конституция көшесінің бойына ғана киіз үйлер тігіліп, кіремін деген кез-келген жан үшін үш күн бойы ашық тұрмақ. Тағы бір жаңалық, бұдан былай көктем

мерекесі көпқабатты үйлердің аулаларында да тойланады. Естеріңізге салсақ, облыс әкімі Құмар Ақсақалов жаңа жылды тойлауға бір тын да бөлмей, сол қаржыны осы аулаларды көркейтуге жұмсау керек деген еді.

— Біз бұрын киіз үйлерді іштен жауып алып, жұртқа ас беретін едік. Оны жасыратын несі бар. Енді жабық есік жағдайындағы түстенулерді доғарындар. Бұл ұлттық мереке, сондықтан киіз үйлер ұдайы ашық тұруы керек, кірген адамға салт-дәстүрімізді көрсетуге міндеттіміз, — деп кесіп айтты Құмар Ақсақалов.

НАЗАРБАЕВ ТІЛ ТӘУЕЛСІЗДІГІН МӘЛІМДЕДІ

МӘҢГІЛІК ЕЛДІҢ МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛІ МӘҢГІЛІК ДАУҒА АЙНАЛМАЙ, ЕЛБАСЫМЫЗ АЙТҚАНДАЙ, «МӘҢГІЛІК ЕЛДІҢ МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛІ МӘҢГІЛІК БОЛУЫ ТИІС!»

Рухани жаңғыру өз жемісін беріп, жетістігін көрсетіп келеді. Оның жарқын мысалын бүгінгі Елбасының ПАРЛАМЕНТ пен ҮКІМЕТТІҢ ЖҰМЫСЫ ТЕК МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДЕ ЖҮРГІЗІЛУ ТИІС! – деп мәлімдеуінен айқын көруге болады.

Бұл Елбасымыз елге сауын айтып, жариялаған «РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ» бағдарламасының кезекті ғана шара емес, Тәуелсіз мемлекет үшін тағдыршешті бағдарлама екенін іс жүзінде көрсетуде.

Ең алдымен әліппеміз 77 жылдық кириллица бұғауынан босап, қазақ тіліндегі латын графикасына көшуге Елбасымыздың 2017 жылы 26-қазандағы жарлығы шықты. Бұны біз Рухани Тәуелсіздік деп жариялап, елді жаңа қазақ әліпбиін қабылдауды жаппай қолдауға шақырдық.

Енді міне, Рухани жаңғырудың кезекті жарқын көрінісі – Елбасымыз: «ПАРЛАМЕНТ пен ҮКІМЕТТІҢ ЖҰМЫСЫ ТЕК МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДЕ ЖҮРГІЗІЛУ ТИІС!» – деп мәлімдеді.

Қазақстан Республикасы Президенті Нұрсұлтан Назарбаев бүгін Ақпарат және коммуникациялар министрі Дәурен Абаевты қабылдағанда, қазақ тілін латын қарпіне көшіру мәселесіне



тоқталып, мемлекеттік тілдің мәртебесін арттыруға бағытталған шаралар қабылдаудың маңыздылығын айтты.

«Халқымыз үшін латын қарпіне көшу үдерісінің тарихи мәні зор. Сонымен бірге, қазақ тілінің мәртебесін арттыру жөніндегі жұмыстарды жалғастыру қажет. Парламент пен Үкіметтің қызметі тек мемлекеттік тілде жүргізілуі тиіс. Сондай-ақ, бұл мәселе бойынша азаматтардың құқығын шектеуге болмайды. Олар үшін ілеспе аударма жасау мүмкіндігін қарастырған жөн», – деді Қазақстан Президенті.

2015 жылы Елбасы Біріккен Ұлттар Ұйымы мінберінде Тәуелсіз Қазақ елінің мемлекеттік тілінде сөйлейтін кезінде ілеспе аударма табылмай, әлемнің бүкіл президенттерін 7 минут күткізіп қойып (қазақ тілі үшін әлемдік ең үлкен жарнама), ақыры Қазақ тілінде сөйлеп шыққаны мәлім. Біз оны Елбасының мемлекетіміздің ұлы мерейтойы – Қазақ хандығының 550 жылдығына тартуы деп бағалап, жар салғанымыз бар.

Елбасымыздың «Мәңгілік елдің тілі Мәңгілік болуы керек»

деген сөзі бірте-бірте орындалып келеді. Атка мініп, алаңға шығуға дайын тұрған ұлтшыл зиялы қауым да сабасына түсіп, саликалы да, сарабал, салмақты саясаттың жемісіне көз жеткізе бастады. Ел Тәуелсіздігін көрмей қанша ата-бабамыз құрбан болса, Тәуелсіздікке тәу еткенмен, Тіл Тәуелсіздігін көрмей көз жұмғандар қаншама?

2017 жылы 12-сәуірде Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың «БОЛАШАҚҚА БАҒДАР: РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ» бағдарламасы жарияланғанда біз: «РУХАНИ ТӘУЕЛСІЗДІК

БАҒДАРЛАМАСЫ: Ұлтынды сүюге рұқсат берілген құжат» деп жазып едік... Жалпы қолдау бола тұра, жазықты болсақ та, жанылыспаған екенбіз... Аллаға мың да бір шүкір!

Мен бүгін 2010 жылғы жазылған «Ел мен Тіл зары» атты жырдың бәрін түгел келтірмей-ақ, бір-ақ шумағын мысал ретінде келтіре кетсем деймін:

*Қожайын тілінде құлдарша
Орысша сайрасақ – сол қайғы,
Ел Азат болғаны шын болса,
Тіл неге Азаттық алмайды?...*

Енді, міне Елбасымыздың мәлімдеуімен, Тәуелсіз мемлекеттің Тілі де Тәуелсіздік алды!

Ақордадан басталған ақсарыбас бастама мен айқын нұсқауды әр ауылға дейін жеткізіп, іске асыру тек Үкімет пен Парламент бастаған мемлекеттік мекемелер ғана емес, Көк түріктен көктеген Көк тулы елдің әрбір азаматтары, қалың еліміздің қайран жұртына да байланысты екенін ұмытпайық.

Мәңгілік елдің мемлекеттік тілі мәңгілік дауға айналмай, Елбасымыз айтқандай, «Мәңгілік елдің мемлекеттік тілі Мәңгілік болуы тиіс!»

Qazybek ISA
Qazaquni.kz

«МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДІ ҚОЛДАНУ САЛАСЫН КЕҢЕЙТУ ТУРАЛЫ» ЗАҢ ЖОБАСЫН ДАЙЫНДАУ КЕРЕК!

«АҚ ЖОЛ» ПАРТИЯСЫ ЕЛБАСЫНЫҢ ҚАЗАҚ ТІЛІ ТУРАЛЫ БЕРІЛГЕН ТАПСЫРМАСЫН НАҚТЫ ОРЫНДАУ МАҚСАТЫНДА «МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДІ ҚОЛДАНУ САЛАСЫН КЕҢЕЙТУ ТУРАЛЫ» ЗАҢ ЖОБАСЫН ДАЙЫНДАУҒА ШАҚЫРАДЫ.

ҚР ПРЕМЬЕР-МИНИСТРІ Б.САҒЫНТАЕВҚА «АҚ ЖОЛ» ФРАКЦИЯСЫНЫҢ ДЕПУТАТТЫҚ САУАЛЫ

«Ақ жол» Елбасының қазақ тілі туралы берілген тапсырмасын нақты орындау мақсатында, «Мемлекеттік тілді қолдану саласын кеңейту туралы» заң жобасын дайындауға шақырады.

Күні кеше ғана, Елбасымыз мемлекеттік тілдің қолдану аясын кеңейту мақсатында: «Парламент пен Үкіметтің жұмысы тек мемлекеттік тілде жүргізілуі тиіс» деп, тайға таңба басқандай нақты тапсырма берді.

Бұл Тәуелсіздігі ширек ғасырдан асқан Қазақ Елі үшін өте орынды және дер кезінде берген тапсырма.

Біз, «Ақ жол» фракциясы Елбасының бұл тапсырмасын толық және қызу қолдай отыра, оны жүзеге асыруға атсалысуға дайындығымызды білдіреміз.

Естеріңізге сала кетейік, 2012 жылы «Ақ жол» партиясының тұңғыш рет парламенттік фракциясы құрылғаннан кейін, біздің ең алғашқы дайындағаны да дәл осы «Мемлекеттік тілді қолдану саласын кеңейту туралы» заң жобасы еді.

Бірақ, біз оны ұсынған кезде, Үкіметтің ведомстваралық комиссиясы жобаны қолдаудан бас тартып, іске асыруға жол бермеді.

Мүмкін, Үкімет ол кезде осындай әрекет әлі ерте деп санаған шығар.

Ал бүгінде Елбасымыздың өзі бұндай бастамаға ұйтқы болғандықтан, бұл мәселені кейінге қалдыруға болмайды.

Біздің ойымызша қазіргі кезде қоғам да пісіп жетіліп, уақыт та келді.

Баршанызға белгілі, бүгінде мектеп қабырғасындағы оқушылардың 80 пайызы қазақ тілінде білім алуға, яғни біздің болашағымыз, 21 ғасырдағы өміріміз де



осы қазақ тілімен тығыз байланысты, тіпті қазақ тілінсіз мүмкін емес деп те айтуға болады.

Сол себепті, «Ақ жол», бизнес партиясы ретінде бұл игі бастаманы тек саясатпен мемлекеттік қызмет аясында ғана емес, жалпы экономикалық негізде де қолдануды сұрайды.

Мемлекеттік тілімізге экономикада сұраныс туып, ана тіліміз ғылым мен технология тіліне айналатын болса, тіліміздің болашағы да сенімді болар еді.

Елбасының нақты тапсырмаларын құптай отыра, оны келесі ұсыныстарымен толықтырсақ:

1. Қазіргі кезде қазақ тілінен емтиханды тек Президентікке үміткерлер ғана тапсырады.

Біздің ойымызша, мемлекеттік тілді міндетті түрде игеруге тиісті лауазымды

шенеунектердің тізімін одан да кеңейтуді қарастыру керек.

2. Қоғамдық өмірдің әртүрлі салаларында мемлекеттік тілдің қоладанылу саласын кеңейту, сондай-ақ кадрларда қазақстандық қамтуды ұлғайту мақсатында әлеуетті инвесторларға (шетелдік компанияларды қоса алғанда) инвестициялық преференцияларды бергенде, жер қойнауын пайдалануға құқық алуға келісім-шарттарда конституциялық нормаларға сәйкес мемлекеттік тілді міндетті түрде пайдалану талабын белгілеу.

Осындай көзқарастың қажеттігі туралы өз өндірушілерін қолдау және өзінің мұнай-газ саласын дамытуда үлгі болған Норвегияның онды тәжірибесіне сүйенуге болады.

Норвегияда «Мұнай туралы»

Заңның 6 және 37-баптарында былай делінген: «Мұнайға қатысты қызметте мүмкіндігінше норвег тілі басым пайдаланылуға тиіс. Басқа тілдер қажетті немесе ақылға қонымды болған жағдайда қызметті жүзеге асыру кезінде пайдаланылуы мүмкін».

Біз бұл мысалды тілдің дамуы мен дәрежесінде экономиканың орны ерекше екенін көрсету үшін келтіріп отырмыз.

Баршамызға мәлім Елбасымыздың тағдыршешуші тапсырмалары қоғамда қызу талқылануда.

Оның ішінде экономикамызды цифрландыру, тілімізді латын әрпіне көшіру сияқты бастамалары бар.

Бұл өте дұрыс бағыт, өйткені қазіргі заманда экономикада, бизнесте күнделікті сұранысқа ие тілдің ғана болашағы сенімді. Сонымен бірге цифрландыру мен латын әліппесі арқасында тіліміз де заманға сай жинақы, қолайлы болып дамуына мүмкіндік туады.

Қорыта айтатын болсақ, «Ақ жол» фракциясы Елбасының қазақ тілі туралы берілген тапсырмасын нақты орындау мақсатында, жоғарыда айтылған ұсыныстарымен қатар, Үкіметті, «Мемлекеттік тілді қолдану саласын кеңейту туралы» заң жобасын дайындауға шақырады.

Құрметпен «Ақ жол» партиясының депутаттары
Б.Дүйсенбинов, А.Перуашев,
Е.Барлыбаев, М.Қазбекова,
Е.Никитинская, Д.Еспаева,
К.Абсатиоров

«АҚ ЖОЛ» ТУРИСТІК САЛАДАҒЫ КӘСІПКЕРЛЕРДІҢ МҮДДЕСІН ҚОРҒАУДЫ ТАЛАП ЕТТІ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПРЕМЬЕР-МИНИСТРІ Б.Ә. САҒЫНТАЕВҚА ДЕПУТАТТЫҚ САУАЛ

Құрметті Бақытжан Әбдірұлы!

Соңғы жылдары Қазақстан экономикасын диверсификациялау мәселесі көп көтерілуде. Осының бір бағыты туристік саланы дамыту екендігі өзіңізге мәлім.

Елбасының ұлт жоспарында көзделген туристік индустрияны дамыту мақсаттарын жүзеге асыру үшін 2017 жылы Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023 жылға дейінгі тұжырымдамасы да қабылданған болатын.

Осы шаралар, еліміздің емге дауа, жанға сая табиғатына халықтың қол жетімділігін арттыруды көздеген, туристік, елді сауықтыру саласында жұмыс атқарып отырған кәсіпкерлерімізге зор мүмкіндік ашуда.

Бірақ, қабылданған көптеген құжаттардың ішінде осы игі шараларға өз кедергісін жасап отырған олқылықтар да орын алуда.

Мысалы, 2016 жылғы 30-қарашада Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 342-бабына енгізілген өзгерістерге сәйкес, жерасты суларын өндіруге салынатын салықтың мөлшері, 1 текше метрге айлық есептік көрсеткішпен саналатын болған. Яғни, санаторий курорттық статусы бар сауықтыру орындары 1 текше метр суға шамамен 6 теңге төлесе, дәл сондай қызмет атқарып отырған санаторий статусы жоқ жай демалыс орындары су салығын 350 есе артық немесе әр текше метр суға 2121 теңге төлеуге міндетті болған.

Осы мәселе бойынша 2017 жылдың



басында, «Ақ жол» партиясына еліміздің туристік демалыс саласында жұмыс атқаратын бірқатар мекемелердің, 30-дан астам шағын кәсіпкерлердің атынан шағым хаттары келіп түскен болатын. Бұл хаттарда жергілікті мемлекеттік кіріс органдары осы демалыс зоналары санаторий-курорттық мекеме болып табылмайды деген сылтаумен әр кәсіпкердің мойнына 20 млн. теңгеден астам салықтық қарызды артып, бүгінгі күнге айыппұлмен бірге ол 28 млн. теңгеден асып кеткені айтылған.

Бұндай баскөтертпес сомалар мен салық органдарының іс-қимылдары, шағын демалыс зоналарының жабылуына әкеліп соғатындығы және де жүздеген жұмыс орындарының жой-

ылып, Елбасының аса көп назар аударып отырған ішкі туризмді дамыту, кәсіпкерлікті қолдау, әкімшілік кедергілерді азайту саясатына мүлдем қарама-қайшы екендігін ескерткіміз келеді.

Аталған мәселе бойынша «Ақ жол» партиясының 2017 жылдың 24-ақпанында Мемлекеттік кірістер комитетіне жолдаған хатына, шешім салалық министрліктердің тұжырымдамаларынан кейін қабылданады деген жауап алған болатынбыз.

2017 жылғы 25-желтоқсанында қабылданған жаңа Салықтық кодекстің нормаларына сәйкес, біз қозғаған мәселелер орнын тауып, демалыс зоналары өндіретін жерасты суларына

әділ ставкалар қойылғанын көріп отырмыз. Осы кәсіпкерлердің жағдайын түсінген мемлекеттік органдарға да ризашылығымызды білдіреміз.

Алайда, қабылданған жаңа ставка жоғарыда аталған кәсіпкерлерге жеңілдік әкеліп отырған жоқ. Есептелген салық сомалары айыппұлдарымен бірге кәсіпкерлердің мойындарында ауыр жүк болып әлі артылып тұр. Оның үстіне пенялары да күн санап өсуде.

2016 жылдың соңында санаторий статусы жоқ демалыс-сауықтыру мекемелеріне жоғары тарифтерді енгізу шешімі, небәрі бір жылдан соң күші жойылып, ол шешімнің қате екендігіне бүгін көзіміз жетіп отыр.

Сондықтан, осы қателіктен зардап шегіп отырған кәсіпкерлердің мүдделерін қорғау қажеттілігі туындап отыр. Әсіресе, 2016 жылдың соңында қабылданған өзгерістерге заңның кері күшінің қолданылу тәжірибесін ескере отырып, Салық кодексінің жаңа редакциясының нормаларына да кері күш қолдану, яғни, жаңа тарифтерді ескеріп, 2016 жылдың 1-қаңтарынан бастап қойылған шоттарды қайта есептеу қажет деп санаймыз.

Бұндай шешім қабылданған жағдайда, туристік индустрияда жұмыс атқаратын, халықтың қол жетімді демалыс-сауықтыру мекемелеріне жеңілдік әкелумен қатар, олардың дамуына жаңа серпіліс береді деген сенімдеміз.

Құрметпен, «Ақ жол» ҚДП фракциясының депутаттары

«АҚ ЖОЛ» БИЗНЕСТІ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ КӨЛЕМІН ҰЛҒАЙТУДЫ СҰРАДЫ

«Ақ жол» демократиялық партиясы «БЖК-2020» бағдарламасы аясында бизнесті қаржыландыруды арттыруды сұрайды – бұл туралы Ұлттық экономика министрі Тимур Сүлейменовке бағытталған фракцияның тиісті депутаттық сауалын кешегі Мәжілістің отырысында Дания Еспаева мәлімдеді.

Елбасының «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» атты Жолдауында стратегиялық мақсаттардың бірі – 2050 жылға қарай елдің ЖІӨ-дегі шағын және орта бизнестің үлесінің кем дегенде 50%-ын қамтамасыз ету.

Кәсіпкерлікті қолдаудың ең тиімді және сұранысқа ие бағдарламасы – «Бизнестің жол картасы-2020» болып саналады.

Еспаева атап өткендей, бизнес өкілдерінің көптеген өтініштері 2018 жылдың 3 қаңтарынан бастап бюджеттен қаражат бөлу туралы шешімді қабылдағанға дейін субсидиялау шарты екінші деңгейлі банктер (ЕДБ) және орташа сатып алу жиілігі (ОСЖ) тарапынан қол қоюға қабылданбағанын көрсетеді. «Даму» қорының ақпаратына сүйенсек, облыстардың көпшілігінде жана жобаларды субсидиялауға қаражат жетіспейді.

Депутат келесідей ақпаратты мысал келтірді. 2017-2019 жылдарға арналған «Аударымдар көлемі туралы» Заңға сәйкес

облыстар бойынша жыл сайын «субсидиялау» құралына 27,4 млрд. теңге сомасында қаражат бөлінуде. Сонымен бірге субсидияның мөлшері үш жыл бойы тепе-тең бөлінген, яғни, жылына 27,4 млрд. теңге. Сонда қалайша жыл сайын «Даму» қоры ұсынған статистика бойынша жаңа жобалар саны артып келеді?!

Сонымен, мәселен, 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда жобалар саны 9% -ға, ал несиелердің көлемі 17% -ға артқан. Өсу динамикасы 2018 жылы да күтілуде. Демек, ШОБ субъектілерін субсидиялауға бөлінген қаражаттың көлемі де өсуі керек. 2018 жылғы жалпы трансферттің көлемі 29 миллиард теңгені құрайды, ал жобалар бойынша қабылданған міндеттемелер қазірдің өзінде 30 миллиард теңгені құрайды. Екінші деңгейлі банктердің жұмысында мақұлдануға жолданған жаңа жобалар бар, ал оларды субсидиялау үшін қосымша тағы 13 млрд. теңге қажет.

Бүгінгі күні тек төрт облыста

ғана жаңа жобаларды субсидиялау үшін жеткілікті қаржы бөлінген. Қалған облыстарда бөлінген жалпы сипаттағы трансферттер қабылданған міндеттемелерді қамтымайды және аймақтық үйлестіру кеңесі 2018 жылы жаңа жобаларды мақұлдай алмайды.

«Осыған байланысты, АБК-нің мақұлданған жобалары бойынша субсидиялау туралы келісімдерге қол қойылмайды және қазірдің өзінде жасалған келісім-шарттар бойынша сыйақы субсидияланбайды. Тиісінше, кәсіпкерлер несиелер ресурстарын игеруді уақытша тоқтатуға және де нәтижесінде олардың инвестициялық бағдарламаларын соңынан тудырауы ықтимал себеп-салдарларымен қарауға мәжбүр болады», – деп атап өтті Д.Еспаева.

Бұдан басқа, ол мақұлданған жобалардың жартысынан көбі (57%) ауылдық жерлерде жүзеге асырылатынын баса айтып өтті. Жасыратыны жоқ, ауыл-аймақтарда шағын және орта кәсіпкерліктің дұрыс дамымағандығы құпия емес. Бұл ЕДБ несиелерінің жоғары пайыздық мөлшерлемесі мен ауыл тұрғындарында өтімді кепілдік мүліктің болмауына байланысты.



«Бұл құрал бірінші кезекте ауылдық ШОБ белсенді дамуы үшін қажет. Бюджет тапшылығының ағымдағы жағдайы өңірлердің және бүкіл Қазақстан экономикасының дамуына теріс әсерін тигізуі мүмкін, сондай-ақ мемлекеттік қолдау есебінен бизнес жобаларды жүзеге асыруды жоспарлап отырған кәсіпкерлердің наразылығын тудыруы да мүмкін», – деп есептейді «Ақ жол» фракциясы.

Депутаттар «Дамуда» трансферттер туралы Занда бекітілген аймақтар арасында қаражатты қайта бөлу мүмкіндігінің жоқтығын тағы бір мәселе деп атады. Олар бірқатар облыстардағы артық қаражаттардың тапшылығы бар басқа өңірлерге қайта бөлінуі тиіс екеніне сенімді.

Осыған байланысты «БЖК – 2020» бағдарламасының үздіксіз орындалуын қамтамасыз ету үшін «Ақ жол» фракциясы Ұлттық экономика министрлігіне:

1) «Субсидиялау» үшін 13 миллиард теңге сомасында республикалық бюджеттен қосымша қаражат бөледі;

2) «Даму» қорына «БЖК-2020» бағдарламасы бойынша субсидиялау үшін өңірлер арасында қаражатты қайта бөлу құқығын беруді ұсынады.

ҚДП «Ақ жол» және оның парламенттік фракциясы сайлауалды бағдарламаны жүзеге асыру және қазақстандық бизнестің мүдделерін қорғау бойынша жұмысын жалғастыруда.

«Ақ жол» ҚДП
баспасөз қызметі

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЛОББИРУЕТ КОНОПЛЯНОЕ БУДУЩЕЕ КАЗАХСТАНА?!

Казахстан накрывает наркотическая зараза! Школьники чаще всего употребляют дешевые синтетические наркотики, особенно популярны у них курительные смеси. Синтетические наркотики очень медленно разлагаются и выводятся из организма. Токсическое действие оказывает практически на все органы и системы. Как заявляют врачи, психические изменения, которые происходят из-за употребления таких наркотиков, зачастую практически неотвратимы – появляются психические инвалиды. В итоге, в наркологических центрах пациентов с каждым днем все больше – в основном молодежь до 25 лет.

НАРКОТИКИ – ПОДРЫВ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАНЫ

Формулу синтетических наркотиков их создатели постоянно меняют. Поскольку вещества не внесены в список запрещенных, за их распространение тюрьма не грозит. К тому же распространителей найти трудно – выходят на контакт с клиентами только через зашифрованные интернет-сервисы. Их сайты блокируют, но они открывают новые и продолжают торговать дурманом. После оплаты указывают место, где спрятан наркотик.

В прошлом году в теленовостях рассказали, что в Алматы на заборах и стенах домов появились надписи «Лучшая скорость». Это, оказалось, контакты наркодилеров. Связаться с ними можно было с помощью интернет-мессенджера.

Ясное дело, кто делает эту отраву, подмешивают в порошок что в голову взбретет, те же соли смешивают неизвестно в каких пропорциях. Получается гремучая и ядовитая смесь. Спайсы, курительные смеси, «легал», «соли» и т.п. «синтетики» без проблем попадают к школьникам и студентам. «Легалом» этот наркотик называют, потому что ее действующее вещество может быть не внесено в список запрещенных наркотиков. «Легал» или JWH (наркотик нового поколения) – синтетический аналог марихуаны, травки. Как отмечают специалисты, «вышагивание» из окна по обкурке – явление среди подростков распространенное – этот «синтетик» вселяет страх наркоману. Т.е. JWH в последнее время у нас мог стать одной из причин подростковых суицидов.

Уже который год врачи-наркологи борются с метадонной программой, собирая сотни подписей против ее внедрения. Метадон – синтетический наркотик, которым предлагают лечить наркоманов. Эту проблему в парламенте поднимали депутаты партии «Ақ жол» в 2014, 2017 гг., указывая на необходимость запрета этого легального наркотика. «Лоббистами «Метадона» предпринимались попытки внесения его в список жизненно важных препаратов с тем, чтобы получить финансирование из госбюджета в рамках гарантированного объема бесплатной медицинской помощи, то есть за счет средств налогоплательщиков», – отметила Меруерт Казбекова. По проекту еще в 2014 г. на метадон должны были подсажены до 51 тысячи пациентов.

«Америка, а вслед за ней и другие ведущие страны мира отказались от применения метадона. И скинули его в третьи страны. Категорически против метадонного

проекта Россия. Люди, которые способствовали продвижению метадона в нашей стране, уехали за рубеж. Сейчас они вместе с американцами приезжают к нам на конференции и доказывают, как это хорошо, грозят санкциями, если не будем применять. А ведь метадон – подрыв безопасности страны!» Такое мнение главврача наркологического психотерапевтического центра города Тараза Юрия Лукьяненко (cagavan.kz, 25.07.2014).

НОВЫЙ КОНОПЛЯНЫЙ ПРОЕКТ

В Казахстане идет подготовка к выращиванию конопли в промышленных целях, сообщает МИА «Казинформ» со ссылкой на министра внутренних дел РК Калмуханбета Касымова. Он отметил, что промышленное и медицинское производство конопли поднимают в стране в последние 5-7 лет.

«Есть иностранные инвесторы, есть мировой опыт, но есть и такая проблема: мы ратифицируем международную конвенцию ООН о том, что конопля является наркотиком и все. Чтобы преодолеть существующие проблемы и использовать ее в медицине, наш Минздрав в соответствии с законом должен сейчас изучить и доказать, что из конопли можно сделать лекарство», – рассказал министр недавно на расширенном заседании Комиссии по правам человека.

«В мире разные страны подошли к этому вопросу по-разному. В странах Европы, в Канаде и в Австралии на законодательном уровне в промышленных целях разрешается использовать коноплю в промышленных целях, если содержание в ней тетрагидроканнабинола ниже 0,3%. В России лимит определен до 0,1%. У нас в Казахстане – 0%», – отметил К. Касымов.

Министр пояснил, что для промышленного производства конопли нужны изменения в законода-

тельстве. В соответствии с положением ООН в каждом государстве должно быть создано специальное учреждение, которое изучит этот вопрос и обеспечит реализацию. Казахстану также необходимо обратиться в ООН и попросить разрешение.

«Я уже направил туда запрос с просьбой разрешить нам подготовить две тонны конопли, провести необходимые исследования и дать заключение. Мы доложили об этом вице-премьеру Умурзаку Шукееву, он собрал нас на совещании 20 февраля и дал команду о том, что какое госучреждение мы создавать не будем. А Минздрав, Минсельхоз, МИР и МВД будут заниматься этим вопросом», – пояснил К. Касымов.

Министр отметил, что МИР будет осуществлять переработку этой конопли, Минздраву предстоит дать свое заключение, а Минсельхозу – определить район, где будут выращивать коноплю и обрабатывать. МВД будет контролировать эту деятельность.

«Когда будет готово заключение, мы сделаем изменение в законе о допустимом наркотическом содержании в конопле. И если мы в законном порядке, через Парламент, примем такое решение, тогда наши коммерсанты получат возможность изготавливать промышленные продукты из конопли», – сообщил министр.

Даже требование, что за разрешением надо обращаться в ООН, должно насторожить – это все-таки сомнительный проект. В большин-

стве стран производство конопли является незаконным. К тому же нам бы вначале решить основную проблему – уничтожить дикую коноплю в Чуйской долине, основу наркомании в стране.

АМЕРИКАНСКИЙ ОПЫТ – ПРОТИВ ЛЕКАРСТВ ИЗ КОНОПЛИ

«Американская ассоциация за использование марихуаны в медицинских целях с каждым годом становится все более влиятельной организацией. Фармацевт Эдди Вест из организации Nacsoon утверждает, что вся кампания, связанная с использованием марихуаны в медицинских целях, изначально не имела никакого успеха: «Все сведения о том, что каннабис существенно помогает в лечении больных, основаны на единичных случаях. Точно с таким же успехом можно доказать, что на здоровье плодотворно влияют курение табака, алкогольные напитки и жирная пища».

Впреки бытующему в медицинских кругах мнению, что данный наркотик несет исключительно пользу, можно привести массу печальных примеров.

Например, 42-летняя жительница Невады Кэрол Анафорде, страдающая хроническими болями спины, употребляла марихуану в течение 2,5 лет по рекомендации лечащего врача. За этот период она успела «заработать» рак гортани, расстройство нервов и впасть в глубочайшую депрессию. Свои последние месяцы жизни женщина провела в психиатрической лечебнице, где и покончила с собой.

Другой печальный случай произошел на Гавайских островах, когда 70-летнему Теодору Престону было прописано еженедельное употребление марихуаны. После первого же приема наркотика у Престона появились сильные галлюцинации. Он застрелился спустя 40 минут после курения «травки», оставив лишь записку с бессвязным текстом.

Неоднократные случаи лечения марихуаной в Орегоне, Вашингтоне и Колорадо привели к тому, что больные пристрастились к более тяжелым наркотикам – метадону, героину, кодеину и морфину. В Аризоне были зарегистрированы случаи, когда лечение каннабисом привело к кровоизлиянию в мозг и смерти пациентов.

Насколько же все-таки вредна марихуана для здоровья человека? На этот вопрос может ответить статистика последних лет: 62% людей, употребляющих марихуану, страдают психическими расстройствами, у 39% зафиксированы

серьезные нарушения памяти, 18% курильщиков рано или поздно переходят к более тяжелым наркотикам, у 16% развиваются всевозможные хронические заболевания» (<http://russian-bazaar.com/ru/content/9289.htm>).

Перечень болезней от употребления наркотического растения огромен – это не только психические заболевания, галлюцинации, искаженное восприятие действительности, но и бронхит, рак легких, нарушение работы желудочно-кишечного тракта и т.д. По употреблению опьяняющих средств конопля занимает второе место в мире после алкоголя, а среди наркотиков – первое место.

Проект производства лекарств и другой продукции из конопли в РК не нужен по вышеуказанной причине. К тому же культивировать эту наркотическую траву – значит идти против законов Природы. Не говоря о том, что культивирование и переработка конопли вызовет рост сбора и сбыта наркотической отравы, рост наркоторговли. Семена конопли с древних пор использовали не только для лечения, но и для опьянения, и грань между ними условна.

У нас и так хватает аптечных наркотиков (наркотические препараты). Наркотиками они становятся, если к ним испытываешь влечение, принимаешь в увеличенных дозах и не по назначению. Обычно такие препараты продаются по рецепту врача, но нередко отпускаются «своим» клиентам без рецепта. Употребление аптечных наркотиков действует на организм разрушительно. И таких наркоманов у нас немало.

А в Восточном Казахстане все чаще для изготовления наркотических веществ используются доступные продукты, лекарства и химикаты. Этот сильнодействующий наркотик варят из маковых зерен, растворителя или ацетона и некоторых лекарств.

Казахстан обеспечивает себя сельскохозяйственной продукцией лишь на 60%, остальные 40% составляет доля импорта. В такой острой ситуации аграриям надо заняться увеличением производства сельскохозяйственных продуктов, а не выращиванием конопли. А правительству и парламенту необходимо обратить внимание на реальную проблему – распространение синтетических наркотиков с тем, чтобы запретить их и ввести суровое наказание против их распространителей, а также на легальный наркотик – «лекарственный» метадон и аптечные наркотики.



«МЕН ДЕ ҚАЗАҚПЫН. СОЛ ҮШІН ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕНДІМ»: КАК КОРЕЕЦ ИЗ АСТАНЫ В СОВЕРШЕНСТВЕ ОВЛАДЕЛ КАЗАХСКИМ ЯЗЫКОМ



Судьба Владислава Тена сделала крутой поворот. Успешный врач перековал себя в преподавателя-лингвиста и теперь делится мыслями о том, что помогло бы развитию государственного языка в Казахстане.

— Как Вы пришли к изучению языков?

— До 22 лет я не знал никакого другого языка, кроме русского, так как родился в Республике Узбекистан в Ташкенте. То есть родители говорили на русском. Несмотря на то, что я этнический кореец, я не знал ни одного слова на корейском языке.

С детства я был увлечен науками: биологией, химией, физикой. Побеждал на олимпиадах по химии. У меня даже была дома химическая лаборатория. С языками у меня никак не получалось. Русский язык и литература — тройки, узбекский — 3, английский — 3. То есть я гуманитарно не был подкован.

В 22 года я столкнулся с английским языком. Появилась возможность работать в международной южнокорейской больнице. Главным условием было — в совершенстве знать английский, корейский, узбекский. Первый год я изучал английский. Вторым языком, который я начал изучать, был узбекский. Его тоже пришлось

поднимать с нуля. Далее был мой родной корейский язык, так как мы являемся, можно сказать, шала-корейцами (смеется). Я поехал на стажировку в Корею, и мне пришлось выучить свой родной язык.

Потом во мне проснулся интерес к языкам. Я углубился в изучение турецкого языка, а также азербайджанского, крымско-турецкого, туркменского языков. А за ними пошли казахский, татарский, башкирский, каракалпакский. В это время я уже перебрался жить в Астану.

— Вы изучаете казахский язык, развиваете его, делаете популярным. С какими сложностями сталкиваетесь на этом пути?

— Приехав в Казахстан, я столкнулся с проблемой. Я думал, что быстро овладею казахским языком. Но не получилось. Среду для изучения пришлось искать специально. Тут все говорят по-русски. Я говорю это не в укор, конечно. С другой стороны, после узбекского, казахский изучать было легче, потому что в этих языках схожая грамматика.

Нужно отметить, что, по сравнению с узбекским, казахский технически более сложный, потому что в узбекском языке окончания множественного числа единые — «-лар». То есть вы ко всем существительным множественного числа добавляете «-лар». А в казахском языке вы сталкиваетесь с законом сингармонизма, и поэтому вы должны запомнить 6 разных окончаний для существительных множественного числа. То есть сложнее в 6 раз.

Хотя это не умаляет достоинств узбекского языка. И в узбекском есть сложные моменты. Например, с настоящим продолженным временем глагола, по-



Владислав Тен поет песни Виктора Цоя на казахском и корейском языках

английски — Present Continuous Tense.

А если я хочу сказать на казахском, что в данный момент я разговариваю, то могу сказать: «сөйлесіп отырмыз, сөйлесіп жатырмыз, сөйлесіп тұрмыз, сөйлесіп жүрміз». В зависимости от ситуации. То есть, если мы это делаем лежа, то можем сказать: «сөйлесіп жатырмыз». Если сидя, то «сөйлесіп отырмыз». Но на практике нет твердой привязки. Человек может звонить по телефону и может при этом сидеть, а собеседнику на другом конце провода сказать: «тындап тұрмын». А ведь он не стоит — «тұр». Он на самом деле сидит — «отыр». И эту ситуативность в казахском нужно чувствовать. Казахам легче, потому что они знают язык с рождения. А нам нужно объяснять. Поэтому я создаю методологию, как расшифровать все это с позиций русского или английского языков.

Казахский легче учить в том плане, что литературный казахский, в принципе, похож на разговорный казахский. В казахском языке нет диалектов, как таковых. Откуда бы ни приехал казах — с юга, севера, востока — он говорит одинаково. Конечно, есть некоторые отдельные словечки, характерные для регионов. И в южных регионах иногда выпадают окончания с «ж», некоторые люди, например, говорят вместо «келе жатырсын ба?» «келәтырсын ба?». Но, несмотря на это, поражает единство языка.

А в случае с узбекским языком, литературный узбекский не похож на разговорный, в частности, на ташкентский диалект, например. В каждом регионе свой диалект. Но из-за того, что чрезвычайно богатая среда у узбекского языка — ведь куда бы ты ни пошел, с тобой будут говорить по-узбекски — не возникает сложностей в овладении диалектами.

Но, на самом деле, казахскую среду, при желании, найти легко. Ты можешь общаться с казахскими друзьями, включать радио, телевидение, и тогда ты будешь слушать казахский язык.

Все казахи — билингвы. Если ты не понимаешь казахский, они легко переходят на русский, в лучших традициях гостеприимства. Они не говорят: «Говори на казахском! Если не понимаешь казахский, то это твоя проблема!». Это хорошо. Но такая позиция мешает желающим изучить казахский язык. Вот если бы казахи проявляли принципиальность, то все вокруг давно выучили бы язык.

Но мы культурально повязаны с русским обществом. Я думаю, что русский язык — это язык международного общения, никакого вреда нет в нем.

Когда я изучаю языки, например узбекский, я даю себе такую установку: «Менам узбекман шун учун узбекча ургандим» [Я тоже узбек, поэтому выучил узбек-

ский]. Нужно ставить себя, признать себя казахом, и тогда ты овладеешь казахским языком: «Мен де қазақпын. Сол үшін қазақ тілін үйрендім». Это идеологическая составляющая. Если ты не проникнешься культурой народа, пока ты не полюбишь этот народ, ты не выучишь нормально язык. Поэтому я проникаюсь казахской культурой, традициями. Потому что все эти составляющие будут тебе строить язык.

О каком казахском может идти речь, если ты не любишь бешбармак? Надо любить его! (смеется)

— Как помогает Вам медицинское образование?

— По специальности я врач-гастроэнтеролог. Мой практический стаж работы — 7 лет, включая стажировку в Южной Корее. Но однажды я обнаружил, что мне нравится преподавать, и я перешел на свою смежную специальность. Это не значит, что я не знаю медицину. В любой момент я могу туда вернуться. Но пока для меня актуально развитие языков.

Некоторые называют меня «полиглотом». Но полиглоты — это люди, у которых есть дар. А в моем случае, я бы не сказал, что у меня есть дар. На самом деле я много трудился, чтобы знать языки. Нужно мало спать, мало общаться с семьей, все твое общение — это книги, компьютеры и все. Но для чего я все это делаю? Чтобы преподнести знания людям таким образом, чтобы они легко их усвоили.

Подход к моим ученикам у меня остался врачевский: «Вы все мои пациенты. Вы все болеете. У вас болезнь одна. Она называется «Незнание языка». Болезнь тяжелая, хроническая, но поддается лечению. Я ставлю вам диагноз, и я вас лечу. А лечение — моя методика».

Айгуль УТЕПОВА
newtimes.kz, 19.01.2018



■ ПРЕДЛОЖЕНИЕ

Уважаемые господа инвесторы и бизнесмены!

Продается 100% доля в уставном капитале ТОО «Среднеазиатская нефтяная сервисная компания».

ТОО «Среднеазиатская нефтяная сервисная компания», далее по тексту ТОО «САНЕСКО» образовано в 1999 г.

Местонахождение и юридический адрес - г. Актобе, ул. Братьев Жубановых 298, кв. 102, 118, 119, 120, 136.

Основным видом деятельности ТОО «САНЕСКО» являются геофизические исследования скважин.

ТОО «САНЕСКО» осуществляло свою деятельность в соответствии с гослицензиями:

№0002448 от 10.12.1999 г., генеральная, на эксплуатацию промышленных взрывопожароопасных производств. Выдана Комитетом государственной

инспекции в нефтегазовом комплексе, Министерство нефти и газа Республики Казахстан;

№13009555 от 17.06.2013 г., генеральная, на разработку, производство, приобретение и реализацию взрывчатых и пиротехнических веществ и изделий с их применением. Выдана Комитетом промышленности, Министерство индустрии и новых технологий Республики Казахстан;

№14019299 от 19.12.2014 г. на обращение с радиоактивными веществами, приборами и установками, содержащими радиоактивные вещества. Выдана ГУ «Комитет по атомной энергии», Министерство индустрии и новых технологий Республики Казахстан;

№14019298 от 19.12.2013 г. на обращение с приборами и установками, генерирующими ионизирующее излучение. Выдана ГУ «Комитет по атомной энергии»,

Министерство индустрии и новых технологий Республики Казахстан.

№17016721 от 26.09.2017 г и №17016719 от 26.09.2017 г. на проектную деятельность и строительно-монтажные работы, выданная ГУ «Управление государственного архитектурно-строительного контроля Актюбинской области».

Состав учредителей ТОО «САНЕСКО»: Китайская Национальная Каротажная Корпорация, юридический адрес: г. Пекин, р-н Чанпин, ул. Чженьчуансинь, 12 - единственный 100% участник ТОО «САНЕСКО».

Уставный капитал сформирован на момент создания ТОО «САНЕСКО» и составляет 5 320 000 тенге.

Цена договорная.
Контактное лицо: Амирханова Асель, тел. 87073555318



КАК НАРОДНЫЕ СВЯТЫНИ укрепят национальный иммунитет

Игнорировать или относиться пассивно к этому процессу было бы неразумно и недальновидно для государства, пусть даже светского, считают эксперты. Эту религиозную тенденцию, уверены они, можно и даже нужно использовать в политике нациостроительства.

Об этом говорил и сам глава государства. По его словам, в стране сформировался свой, «казахский ислам», который отличается от других особой толерантностью, терпимостью, светскостью и даже такими уникальными обрядами, как поклонение духам предков – «арухам». И нет в этом ничего страшного, уверен он. Напротив, нужно развивать и оберегать эти духовные ценности, поскольку именно они могут защитить Казахстан от чуждых религиозных идеологий и деструктивных течений.

В своей программной статье «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» президент предложил перейти от слов к делу, а конкретно с помощью проекта «Духовные святыни Казахстана», или, как его еще называют, «Сакральная география Казахстана».

Как полагает Нурсултан Назарбаев, культурно-географический пояс святынь Казахстана станет не только символической защитой и источником гордости казахстанцев, но и одним из элементов каркаса национальной идентичности.

О том, как продвигается эта работа и какие плоды она принесет нам в будущем, мы попросили более подробно рассказать директора научно-исследовательского центра «Сакральный Казахстан» Берика Абдыгалылу.



- Цель проекта «Сакральная география Казахстана» - популяризация исторических памятников и святых мест. А что это даст нам на выходе, когда «карта» будет собрана?

- Целью проекта является не столько популяризация исторических памятников и святых мест, сколько укрепление духовных ценностей, которые несут с собой эти сакральные места. В этой связи глава государства ставит конкрет-

В последние годы в Казахстане наблюдается настоящий сакральный бум. Казахи всегда почитали предков и посещали святые места, но то, с каким воодушевлением они делают это сейчас, говорит о многом, и прежде всего об их активном поиске своей национальной идентичности.

ные задачи перед обществом: развиваясь, познавая все мировые мудрости и технологии, сохраняйте свою культуру, соблюдайте традиции, не теряйте собственный национальный код. Ведь все великие достижения человечества, все великие государства в своем развитии, в своей модернизации опирались именно на национально-культурные корни.

Сегодня наблюдается дисбаланс в сознании общества, особенно у молодежи. Интернет, виртуальная жизнь поглощают представителей подрастающего поколения. Не имея национального иммунитета, многие из них поддаются под влияние различных сект, в том числе экстремистских.

У нас до сих пор существует глубокий ценностный разлом. Нет единства и согласия по некоторым принципиальным вопросам развития общества, а порой они и вовсе вызывают напряженность. Уровень толерантности нестабилен. Есть проблемы в плане общенациональной идентичности. В этом плане важно актуализировать коллективную память, так как именно она поддерживает солидарность в обществе и является ресурсом для создания и поддержания групповой, в том числе общенациональной, идентичности.

- Как это сделать?

- Во всем мире растет интерес к сакральным местам и в целом к культурным ландшафтам. Соответствующие исследования сегодня, к примеру, проводятся в таких соседних с нами странах, как Россия, Кыргызстан, Китай. Эта тема также отражена в руководящих документах ЮНЕСКО по всемирному наследию.

Сакральные территории благодаря своим уникальным природным и культурным элементам выполняют различные функции. Исследования показывают, что они выражают и хранят ключевые мировоззренческие идеи и ценности народа, обеспечивая передачу из поколения в поколения большого массива традиционных знаний. По сути, это устойчивые носители и хранители исторической памяти народа.

Являясь центрами культурного ландшафта, они служат местом проведения традиционных обрядов, формируют чувство родства у членов соответствующей этнокультурной общности и выступают важным фактором ее непрерывного существования во времени. Фак-



тически сакральные объекты формируют представление общества о себе и о своей истории.

Нам необходимо манифестировать соответствующие традиции, формировать общенациональные ценности, я бы даже сказал, ценности государственничества. И это под силу только государству. Как свидетельствует мировой опыт, именно оно формирует традиции, способные сохранить общенациональную идентичность и имеет легитимные возможности для их закрепления путем повторения символических практик, которые призваны транслировать определенные ценности.

- А что вы вообще подразумеваете под сакральными объектами?

- Таковыми для нас являются особо почитаемые памятники природного и культурного наследия, светской и культурной архитектуры, мавзолей, места, связанные с историческими и политическими событиями, имеющими непреходящую ценность в памяти народа Казахстана.

Как отмечают эксперты, генетическая память о культовых местах и сакральных территориях продолжает служить мотивацией к действиям даже тогда, когда эти участки земли преобразуются в ходе урбанизации и промышленного освоения. Ведь отношение к ним является сугубо личным, интимным отношением человека со Всевышним и природой.

- По какому принципу формируются списки?

- Проект общекзахстанского списка составлен на базе предложений региональных комиссий с учетом мнений ученых, экспертов, краеведов и общественности. В него включены объекты, имеющие важность в историко-культурном наследии и в социально-политической жизни государства, а также выступающие в качестве символов

национального единства и возрождения.

Одним из условий является живая практика поклонения и паломничества к этим объектам. Причем их сакральность определяет не ученый, не чиновник, а люди, посещающие святые места. Также для нас важным является не сам сакральный объект, а отношение человека к этому памятнику: его переживания, духовное состояние, ценности.

Всего в наш Центр (он был организован Министерством культуры и спорта на базе Национального му-

3. Крупные средневековые городские центры и столицы Казахского ханства

Они представляют собой отражение истории становления и развития Казахского государства, Великого Шелкового пояса, а также политической истории Великой Евразийской степи, полной впечатляющих и драматических событий.

4. Религиозные и культовые объекты – места поклонения

В значительной степени данная группа сакральных объектов связана с феноменом әулие – святых. Охват персонажей включает древние легендарные личности эпохи дотюркского периода, эпохи общетюркского единства и реальные исторические лица позднего средневековья вплоть до конца XIX – начала XX века. Каждый из мемориальных памятников связан с конкретным гением места, о котором существуют предания мифологического, исторического и религиозного содержания. Это в том числе Вознесенский кафедральный собор, архитектурно-художественный комплекс «Жаркентская мечеть», храм Христа Спасителя. Каждый из названных архитектурных памятников повествует об истории формирования полиэтничного состава населения (православные славяне, дунгане, уйгуры) современного Казахстана.

5. Сакральные места, связанные с историческими личностями

Эта группа сакральных мест включает в себя объекты мемориального характера, связанные с легендарными и историческими личностями. В их числе ханы-правители, знаменитые батыры-государственные и политические лидеры партии «Алаш», поэты, ученые, просветители, внесшие важный вклад в дело обретения независимости Казахстана, в развитие его науки, образования и культуры. К примеру, литературно-мемориальный дом Ф.М. Достоевского и мемориальный комплекс Т. Г. Шевченко (1847-1857 гг.) также включены в эту группу, поскольку оба персонажа символизируют такие важные человеческие ценности, как сила духа, свобода и независимость.

6. Сакральные места, связанные с историческими и политическими событиями

Сакральные объекты, включенные в этот блок, повествуют о героических сражениях, единстве казахского народа и драматических вехах в истории казахской степи. В свою очередь, современные памятники символизируют качественно новое осмысление истории и культуры Казахстана, его героического и драматического прошлого.

- А как вы будете дальше продвигать эти объекты?

- Будем развивать культурно-образовательный туризм, мотивировать сограждан к тому, чтобы они посещали сакральные места, создавать им удобства и возможности для этого. То есть это не одноразовая акция и не какой-то один сборник с фотографиями, это огромная, целенаправленная работа, в которой будут задействованы все: и ученые разного профиля, и чиновники, и всевозможные эксперты, и в целом общественность. Наша общая задача – чтобы казахстанцы, независимо от возраста, национальности и религиозных предпочтений, посещали эти святыни и через них узнавали историю своего народа.

Светлана БОРИСОВА
camonitor.kz (в сокращении)

СИЛЬНЫЙ СЛАБЫЙ ПОЛ: Женщины Казахстана ломают стереотипы

Кто-то пишет о правах женщин в Facebook и требует равноправия. А некоторые просто идут и осваивают профессии, в которых когда-то невозможно было представить девушек. В специальном материале, посвященном Международному женскому дню, редакция познакомит вас с удивительными женщинами Казахстана, которым все по плечу.



**ТОТЫ АМИРОВА,
ЕДИНСТВЕННАЯ В
КАЗАХСТАНЕ ЖЕНЩИНА –
КОМАНДИР ВОЗДУШНОГО
СУДНА, ГЛАВНЫЙ
АВИАЦИОННЫЙ ИНСПЕКТОР
КОМИТЕТА ГРАЖДАНСКОЙ
АВИАЦИИ МИР РК**

Тоты в 17 лет поступила в Рижский институт инженеров гражданской авиации по специальности инженер-экономист. Помимо этого, она закончила академию гражданской авиации в Алматы по специальности «Пилот» и Оксфордскую авиационную академию, получив Британскую лицензию пилота.

«Эта мечта детства стать летчиком не давала мне покоя даже после того, как мне отказали в поступлении в летное училище: в СССР девушек в профессиональную авиацию не брали. Но с обретением независимости Казахстана и после того, как руководство страны ратифицировало конвенции ООН по гендерному равенству, мне выпал шанс попробовать стать пилотом. И шаг за шагом постепенно я осваивала эту профессию, и в 2007 г. стала первым командиром воздушного судна Боинг-737 нового поколения, потом я переучилась на Эйрбас-320, и сейчас являюсь действующим капитаном на этом воздушном судне.

Да, я пока еще единственный капитан-женщина на данный момент. Так как капитаном стать не просто и мужчинам – пилотам. Это и изнурительные тренировки, знание английского языка на высоком уровне, лидерские и морально-этические качества, хорошее здоровье, выносливость, стрессоустойчивость, решительность, так как командир отвечает за все происходящее в самолете и вокруг него.

Насчет того, что некоторые считают, что это не женское дело, я не согласна. Конечно, не все женщины смогут быть пилотами, как и не все мужчины. На каждый рейс приходят разные пилоты, иногда знакомимся за час до начала рейса. И приходится работать бок о бок в кабине в непредсказуемых ситуациях, и надо быть выдержанным и в то же время уметь быстро находить общий язык. Не все, но большинство пилотов ментально здоровые, постоянно работают над собой и развиваются, поэтому с ними легко работать. С ними всегда интересно, всегда что-нибудь придумают, юмор хоть иногда и пошловатый, но присутствует. Конечно, женщине стать капитаном однозначно не

просто, надо быть если не лучше, то однозначно не хуже», – поясняет нам Тоты.

Тоты Амирова старается не распространяться о том, кем на самом деле работает. Не смущает и себя, и окружающих.

«В обычной жизни я не говорю, кем я работаю. Я 22 года проживала в Алматы (сейчас 5 лет в Астане), и мои соседи так и не узнали, кем я работаю. Во дворе, на вылет я выходила без погон, а фуражку клала в чемоданчик. Когда знакомлюсь – тоже не говорю, если сами не узнают. Один раз я познакомилась в СПА за границей в отеле со стюардессами из Сингапура, они так непринужденно себя вели, мы так хорошо болтали, до тех пор, пока они всё-таки меня не достали вопросом, кем я работаю. Я сказала, что я командир экипажа. Потом они замолчали и, чуть ли не кланяясь, ушли. Много разных случаев было, мужчины от незнания как реагировать вообще иногда могут откровенное состязание устроить, мол, сколько раз отжимание сможешь сделать и так далее. Я, конечно, хожу несколько раз в неделю в фитнес зал, но не для самоутверждения, а для здоровья. Но в большинстве своем наши люди очень уважительно и с восхищением относятся ко мне», – говорит Тоты.

**НАТАЛЬЯ ДРОЖЖИНА,
СПАСАТЕЛЬ ВОСТОЧНОГО
РЕГИОНАЛЬНОГО
АЭРОСПАСАТЕЛЬНОГО
ОТРЯДА КЧС МВД
РК, РУКОВОДИТЕЛЬ
КИНОЛОГИЧЕСКОГО
ОТДЕЛЕНИЯ**



Наталья чуть было не стала врачом, но вовремя поняла, что в ее жизни должно быть больше места для животных.

«Сначала я поступила в медучилище. Быстро поняла, что медицина – это не мое, и я мечтаю работать с животными. Тогда я поступила на зооинженера в Красноярский аграрный университет. Жила в Норильске на тот момент. Параллельно устроилась в службу спасения, но не дрессировщиком, а просто ухаживать за собачками. Потом узнала, что в Усть-Каменогорске есть спасательный отряд: приехали спасатели-кинологи и предложили перейти к ним на работу. Тогда у меня была собака первая моя, немецкая овчарка, вот я и переехала сюда с ней, уже с полностью под-

готовленной. Кстати, я сама родом отсюда, уезжала жить в Россию, в итоге хватило меня на 3 года. 14 лет уже работаю в отряде», – рассказала нам Наталья.

По ее словам, собаки окружали ее с самого детства. А сейчас ее работа заключается в подготовке собак к участию в поисково-спасательных операциях.

«У нас нет градации, кинолог ты или водитель – ты спасатель в первую очередь. Я также прохожу подготовку как спасатель, прохожу переаттестацию регулярно. А кинология – это уже просто профиль. Когда нет работы с собаками, я все равно выезжаю с остальными на места ЧС и выполняю те же функции, что и мужчины – спасатели. Многие люди не понимают важности моей профессии. Хотя мировая практика показывает, что именно собаки первыми прибывают на самые опасные чрезвычайные ситуации. Что касается стереотипов, то когда я сюда устроилась работать, мужчины предвзято относились. Но когда ты выполняешь задание во время спасательной операции, нет времени почувствовать себя слабой женщиной. Я живу этой работой, поэтому я отношусь спокойно ко всему, никакого геройства не вижу. Здесь график тяжелый, у меня маленький ребенок, и я не принадлежу ни себе, ни ему. Вот сейчас начнутся паводки, зимой на трассах были проблемы, мы вообще сейчас почти живем на работе», – говорит Наталья.

**ЯНА ПЕЛЕНИЧЕНКО,
ЕДИНСТВЕННАЯ В
КАЗАХСТАНЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ РАЛЛИЙНАЯ
ПИЛОТЕССА, ФИНАНСИСТ**



Яна училась в КБТУ, и по специальности является финансистом. Но, специализируясь на финансовом рынке, она называет всем делом своей жизни – автоспорт.

«Машинами я интересовалась с детства. Как только появилось фигурное вождение в Алматы, были выступления на площадях в Алматы. За рулем был мой папа, а я выступала в роли его штурмана. Это был примерно 2002 г., мне было тогда лет 13. Потом у меня появилась моя спортивная машина, на которой я каталась на небольших соревнованиях. А не получив опыт, закончив школу экстремального вождения и позанимавшись с разными тренерами, я пошла в ралли. Профессионально, в чемпионат я пришла в конце 2012 г. Сама выбрала себе машину, летала за ней в Москву. На своей первой гонке я смогла доехать до финиша, и это уже было неплохо. А уже в 2013 г. я заняла 3 место на Ралли «Сапсан».



Сложность ситуации немного облегчал тот факт, что с 2010 г. по 2015 я была директором раллийной команды у Армана Смаилова, первого казахстанского автогонщика, который выступал на чемпионате мира по ралли. Я решала все организационные вопросы, поэтому я была тесно знакома со всеми, кто касается автоспорта, причем со всего мира. Но это не решало, конечно, проблемы, с которыми я сталкивалась, когда нужно было отремонтировать машину», – делится Яна.

Яна сама себе и пилот, и механик, и спонсор.

«Поначалу меня не воспринимали как конкурента. А потом, когда увидели, что я стала добиваться успехов, уже почувствовали во мне соперника. Тем более что большинство наших гонщиков либо имеют свой бизнес, либо хороших спонсоров. А я работаю финансистом, чтобы себе обеспечивать возможность ездить на чемпионаты и соревнования. У меня с этим сложнее (смеется). Но сейчас мы с ними полноценно конкурируем. Я для них уже «свой пацан». Ко мне относятся с уважением. Была гонка в Усть-Каменогорске, многие вылетели с трассы, одна машина вообще сгорела. Я тоже вылетела с трассы, перевернулась на крышу, упала в обрыв, но я до сих пор вспоминаю тот день и считаю его лучшим днем в своей жизни. У меня с гонками точно любовь», – с нежностью в голосе вспоминает она.

Главное правило жизни Яны – никогда не сдаваться! Она уверена, что в ней «течет не кровь, а бензин», поэтому с гонками она на всю жизнь.

**АЙНУР БЕЙСЕБАЕВА,
ИНЖЕНЕР-ТЕХНОЛОГ В ТОО
«ТЕНГИЗШЕВРОЙЛ»**

Девушка окончила КазНТУ имени К.И.Сатпаева. А в 23 года начала работать инженером-техно-



логом, и вот уже 8 лет она является сотрудником ТОО «Тенгизшевройл».

«На данный момент я являюсь инженером по расчетам предохранительных клапанов и отвечаю за факельную систему завода, другими словами, отвечаю за безопасность производства, а именно за защиту оборудования от высокого давления. До этого момента была технологом установки газофракционирования, а также технологом энергоресурсов. В задачу технолога входит мониторить процесс, вовремя выдавать рекомендации, чтобы предотвратить сбой процесса и как следствие выпуск некондиционной продукции или сокращение производства. Также технологом должен знать физику и химию того или иного процесса, знать, почему происходит именно этот процесс. Я очень часто сравниваю завод с человеческим организмом, а нас – с врачами, тогда сразу становится понятно, чем мы занимаемся», – удивляет нас Айнур.

«Когда закончила школу, даже вопрос не стоял, в какой университет буду поступать. Может я еще где-то и выбирала университеты или специальность, но моя мама даже не сомневалась, что я буду инженером. Она мне и помогла выбрать направление, в котором я сейчас работаю. Сейчас в нашем отделе примерное соотношение девушек и мужчин составляет 35% на 65%. Но, если брать в целом, то конечно мы больше работаем с мужским коллективом, например, с отделом эксплуатации, там около 95% мужчин. 1 раз в год на заводе бывает капитальный ремонт, когда все оборудование стоит, и мы делаем инспекцию оборудования, заходим внутрь. Вот в такой момент очень часто приходится слышать, что неженское это дело. Но если честно, потом перестаешь обращать внимания на это, просто делаешь свою работу и все. У нас вахтовый метод работы, 28 дней на работе без выходных с 6 утра до 6 вечера и 28 дней дома. Кстати, самое сложное для меня – это подъем в 5 утра (смеется). Но знаете, женщина может все и даже немного больше, но об этом не стоит рассказывать всем!» – делится секретом Айнур.

Айнур уверена, «чтобы стать женственной, надо быть мужественной». Именно поэтому ей удается быть одновременно профессиональным жестким сотрудником и милой девушкой.

Мойынқұмның сұрқай қызғылт құмды, маң даласында жортқан жолаушының көзін аулайтын аң да, құс та көп. Ал, өсімдік дегенде алдымен көзге ілінері – жусаны мен жантағы, торы тобылғысы, изені мен шиі емес, бетпақтың қызғылт құмына тамырын терең жайған, басқа аймақтардағы қызылды-жасылды өскіндердей бірден көз тарта қоймайтын, аптап ыстық пен қақаған аязға, долы дауыл мен сүргін жауынға жалаңаш денесін төсеп міз бақпайтын, шымға біткен шымыр,буылтық-буылтық бітімді, көз алдыңызға қазіргі заманғы культуристі, я болмаса трикстерді елестететін-барша жаратылыс иесінің өзі жаратқан құм перзенті – сексеуіл. Оны Мойынқұм даласының қаһарманы десе болғандай. Қайбір заманда аштықтан арыған, суыққа тоңған шақта сексеуілдің жанға жігер берер жытын жұтып жігерленіп, жаны мен тәнін жылытып, қайыра атына қонып, жауына селебе сілтеген қазақтың ендігі ұрпағы селдіреп қалған сексеуілге селебе сілтемесе дейсің. Құмды даланың төл перзентін бұтарлап отқа салудан тыйылса шіркіндер. Әлі күнге туған-өскен жердің кейбір түйткілдері толғандырады. Сексеуілсіз құм көріксіз. Сексеуілінен айрылған құм көшеді... Қашанғы әдетінше ой қуған ғалымның көз алдына тағы дақұм сапырған дауыл мен жауынға, табиғаттың небір сұрапылына мыңқ етпей өсіп, кемел шағына жеткен сіңірлі сексеуіл елестеді. Иә, өзі де ғылымның қиыр жолында шынығып, ширғып тарамыстанған әлгі өскінге ұқсайтындай. Мәуелі бәйтеректің жапырақтарындай жамыраған жас шәкірттерін көргенде марқаймасқа шарасы жоқ.

1948 жылдың көктемінде Жамбыл облысы Шу ауданы Ақтобе ауылында дүниеге келген мүбәрәк жүзді сәби белгілі ұстаз-ғалым Мүбәрәк Үмбетаев болатын. 1971 жылы С.М.Киров атындағы ҚазМУ-дің филология факультетін бітіріп келіп, бала шағынан әкесіне, атасына ілесіп талай аң-құс қуған көршілес Мойынқұм ауданының Айдарлы ауылында еңбек жолын бастайды. Ерке Шудың сылдыры мен анасының әлдиі, көршілес құмды ауылда аңшылық құратын құймақұлақ қара шалдың тобылғы сапты қамшыны асқан бір шеберлікпен өре отырып айтатын ертегіге бергісіз әңгімелері жас Мүбәрәктің сөз өнеріне деген ықыласын ерте оятқан еді. Оның үстіне Мойынқұм даласының сиқырлы суреттері қиялшыл жастың жүрегіндегі өзіне де белгісіз құбылысты түртіп оятып тыным бермейтіндей. Өлең, мақала жазып, ой қуатын болды. Мектептегі шәкірттеріне де ынтасы ерекше. Ақыры ауылдағы шәкірттермен әрең қоштасып, Алматыға аттанады. 1977 жылы өзі қабырғасынан шыққан қазіргі әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті филология факультеті қазақ әдебиеті кафедрасының аспирантурасына қабылданады. Аспирант Мүбәрәк Үмбетаевқа Сүйінбай Аронұлының шығармашылығын зерттеу міндеті қойылады. Араның арқаалаған жас «инемен құдық қазғандай» ғылым жолына бел шеше кіріскенін өзі де аңғармай қалады. Шынында, шыр етіп дүниеге келген адамзаттың туған-өскен топырағының



КЕМЕЛДІК КЕЛБЕТІ

табиғатына тартпасы кемде-кем болса керек. Жас Мүбәрәктің бойына өзі туған Шу өлкесі қамысы тербелген момақан, ойшыл қалпын, қызғалдағы мен сарғалдағының көктегі күнмен ойнап, жалт-жұлт еткен жайсаң, жарқын мінезін, жастық шағы өткен құмды дала түсіне эпос батырларындай жиі енетін сексеуілдің безінде тас түйін жігер, төзім сыйлапты. Білім мен ғылым жолына түскен абзал жанға керегі де осы еді. Алайда, жас ғалым сөз сүлейі атанған Сүйінбайдың ақындық өнері бүкіл шығармашылық ғұмырына өзек болар түгесілес қазынасына айналдырып ол кезде түйсінген жоқ. Қазақстан, Қырғызстан тарихи архивтерін, қолжазба қорларын, Фрунзе, Ташкент, Қазан, Уфа шаһарларын аралап, тынымсыз ізденіс нәтижесінде, 1981 жылы «Сүйінбай Аронұлының поэзиясы және оның тарихи негіздері» деген тақырыпта кандидаттық диссертация қорғайды. Бүгінде Мүбәрәк Бейсенбекұлы әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің доценті, Жамбыл атындағы Қазақ фольклоры мен әдебиетін ғылыми зерттеу орталығының директоры міндеттерін атқарады.

Иә, «дүние де өзі, мал да өзі» дейтін ғылым жолы. Алайда, алмағайып уақыт келді. Құбылып тұрған дүние: бірде бетін берсе, енді бірде кері айналып, көз алдайды. Ғылым малға, мал мансапқа айналып жатты. Өзінің табанақы, маңдай теріне ғана сенетін, «ақ жүріп, адал тұратын» қарапайым қалпынан танбады. Аумалы-төкпелі нарық кезеңі қыспаққа алғанда да, ғылымнан қол үзген жоқ, керісінше соңына шырақ алып түскендей болды. Мүбәрәк Бейсенбекұлының докторлық қорғап, профессор атағын алуға мүмкіндігі де, ғалымдық қарымы да жеткілікті еді. Бірақ, ол ғалым атанудың заңдастырылған сүрлеуінен өтпей-ақ, Абай айтқан «шын ғалымша» өмір сүріп, еңбектенудің азабы мен рахатын әлдеқашан сезінген еді. Тіпті, ол заңды ғылыми атақ-дәреже түгілі, осы күнде тістегеннің аузында, ұстағанның қолында кетіп жатқан «Жылдың үздік

оқытушысы», «Құрмет ордені» тағысын тағылар сияқты марапат-атақтарды қаперіне алған да емес.

Ал, Мүбәрәк Үмбетаевтың сонау ұлы Әуезовтің академиялық шешендік дәстүрі мен қазіргі инновациялық оқыту әдісін шығармашылықпен ұштастырып келе жатқан нағыз «еңбек торысы», зиялы ғалым екеніне оның ғылыми шығармашылық еңбектері дәлел екені мәлім. Көз майын тауысып, түл ортасына дейін қағаз-кітапқа, я компьютерге қадалып отыру әдетіне айналғалы қашан. Жары Зейнегүл, келін-бала, немерелері де бұған үйренген-ді. Ғалымға тән туа бітті төзімнің, ешкімнің көзіне еленбей төгілген тердің қайтарымы да өзі үшін – отбасы бақыты, көз алдында отырған өрімдей шәкірттері, қала берді солар қолтықтап жүрген өз еңбектері. Бүгінгі талапшыл шәкірт аудиторияда бос сөзбен уақыт өткізетін оқытушыға емес, білім-білігі шәкіртінен он есе асып түсіп жататын, оқытудың заманауи тәсілдерін, алуан әдістерді шығармашылықпен үйлестіре алатын өз ісінің шебері дейтіндей оқытушыға зәру болса, осы олқылықтың орнын

рынан айрықша екенін ажырата келіп, оның эстетикалық мәніне терең үңіледі. Зерттеуші хан, төрелерді мақтаған сарай ақындарының тоғышарлығын, оларды халық ұнатпағанын, ал Махамбет, Шернияз, одан әрідегі шығыстың шайырларының билеушілерді аяусыз сынап, шенегенін, сондықтан мехнат шеккенін баяндай келіп: «Ал, XIX ғасырдағы қазақ даласының Рудаки, Фердоуси іспетті дүлдді, семсер тілді ақыны Сүйінбай Аронұлы болды» –

дейді. Сыншыл реализм әдісі ақиық ақын Сүйінбай айтысында сатиралық бейнелеуден танылады. Сүйінбай зорлық-зомбылығымен, ұрлығымен әшкере болған Тезек төренің елге өмірін жүргізе алғанмен, көп әйелді отбасына тәртіп орната алмағанын бетіне басады. Тезектің әйелінің, қызының теріс қылықтарын келеке етеді. Тезек қарсыласының сөзі сүйегінен өтсе де, артында қалың халық тұрған Сүйінбайды жазалай алмайды. Осы сипаттарды ғалым жан-жақты зерделейді. Ғалым аталмыш айтыста Сүйінбайдың ертеден келе жатқан мысал айтысын жаңашылықпен игергенін, жалпы мысал айтысын ақындар айтысы үстінде тым сирек кездесетінін байыптайды. «Сүйінбайдың қырғыз ақыны Қатағанмен айтысының қоғамдық маңазы» деген екінші тарауда белгілі ғалым М.Үмбетаев бұл айтыстың жүз елу жылдан астам уақыт бойы қырғыз, қазақ елдерінде ауызша айтылып, сақталып келгенін сөз етеді. Қатағанның кертпалығын, жікшідігін сипаттаған деректерді шолып өткенімен, оның суырып салма өнерде теңдесі жоқ төкпе ақын екенін атап етеді.

Зерттеуші М.Б.Үмбетаев өзінің толассыз ізденіс нәтижесінде Бұқар жырау, Дулат, Шортанбай, Сүйінбай, Мұрат, Майлықожа, Жанақ, Жамбыл, Бақтыбай және Қалығұл, Арыстанбек, Солтобай, Жеңіжоқ, Тоқтығұл, Тоголок Молдо, Молло Нияз, Молдо Бағыш сияқты жыр дүлдідерінің өлең-жырларын салыстыра зерттеу ісін алғаш ғылыми айналымға енгізеді. Саңлақ ғалымның еңбектері жаңашыл бағыттағы зерттеу ауқымынан табылатыны даусыз.

Қырғыз-қазаққа танымал ғалым Мүбәрәк Үмбетаевтың ақиық ақын Сүйінбай Аронұлының ақындық, күрескерлік тұлғасын сомдаған «Сүйінбай мен Тезек төре» атты тарихи-музыкалық драмасын өз алдына сөз етуге тұрарлық көркем туынды деп білуге болады. Сондай-ақ, ұстаз-ғалым М. Үмбетаев «Көңілдің кейбір кездері: әдеби толғаныстар мен пайымдар» («Дәуір», 2018) атты жуықта жарық көрген кітабында қырық жеті жылға жуық ұстаздық-ғалымдық шығармашылық ғұмыры мен адами өмір-тағдырынан түйгендерін әңгіме, өлең-жыр, пьеса, шығармашылық портрет жанрында оқырманға ұсынады. Жалпы, шеберлік, дарын көпқырлы деген емес пе?

Сонымен, бүгінде әдебиеттану ғылымында есімі танымал ғалым Мүбәрәк Үмбетаевтың монографиялық зерттеулері, оқулықтары мен оқу құралдары, бағдарламалары, іс-тәжірибесі қазіргі таңдағы бәсекеге қабілетті білім беру жүйесінде, инновациялық оқыту үдерісінде пайдалануда тиімді, ғылыми әлеуеті аса мәнді еңбектер болып табылады. Сондықтан, қырық жылдан аса уақыт ғылымның қия жолымен өркендеті көшіне ілескен әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде тынымсыз еңбек етіп, оның дамуына өз үлесін қосып келе жатқан Мүбәрәк Бейсенбекұлы Үмбетаев қоғамда ұстаздық, ғалымдық, адамгершілік пайым-парасатымен, кемелдік келбетімен шынайы құрметке лайық абзал азамат екені анық. Жаны жайсаң, жақсы ағаның жетпісі жемісті болсын демекпіз.

Раушан ӘБДІҚҰЛОВА,
әл-Фараби атындағы
ҚазҰУ-дің профессоры

Муз-қаспап							Хим. элемент	Сана	Фото		Аталас
	Бақа бұты	Геом. фигура	Күзгі киім		Сатира* Алашанкоу					Сәті түскен
	Ақшасы жоқ							Ру			
	Саяз емес* тозаң				Сияр жауы					Көне ұлттық киім
				Көрмек (син.)		Ғарыш агенттігі		..сі қату	Ба-йырғы		
	Жаңсақ	Жақын	... Клод Ван Дамм				Тану	 Де-карт (ғалым)		Кім іші
				Енші	Қатты қағаз					Филиппин жанартауы	
Нидерландия қаласы	Лалагүл сорты	Дым			Мазар						Шри-...
					Жолбарыс				Кондолиза (АҚШ хатшысы)		
	Құрылыс заты	Жүйке			 Де-лон (актер)		Хан			
					Хан сарайы		Қатыгез		Ащы су		
	Түйе бас жібі		Мойындағы без	Әдеби бейне					Зил		Бөспе
	Шөп дәрі				Түкіру		Шеф				
Жаңа тұқым			Кебеже	Құру							Шер
	Жасанды тіл					Жиын	Геом-қ фигура				Сотка маркасы
	Асадал	Ырғақ	Көзі көрмейді					Теңіз	Ақша курсы өзгеруі	Көлін анасы	
						Арыстан	Шал				Тілсіз "жау"
	Кешегіден аргы		Қарбыз						Ағаш түрі		Жүнді ширату
	Тынығу		Тәтті жеміс				Египет құда-иы				
						Неміс автосы			Неке		

Дайындаған: Қажымұқан ҒАБДОЛЛА

ӘЗІЛ-ШЫНЫ АРАЛАС

- Әлгі екі жемқор министрдің ісі немен аяқталды?
- Прокурор он жылға сотталып кетті.***
- Бір келіншек дәрігердің қабылдауына келеді:
- Сіз гинекологсіз бе?
- Жоқ, бірақ қарап берейін...***
- Әйел алқаш күйеуіне ұрысып тұр:
- Қанша ішуге болады?! Тоймадың ба? Сенбесең, ауыл шетіндегі моланы ба-рып көр. Солардың қаншамасы арақтан өлген!
- Болғанмын ол жерде, бірақ арақтан өлген ешкім жоқ, Бәрінің тастарында «туыстарынан», «балаларынан», «әйелінен», «әріптестерінен» деп жазылған ғой...***
- Жедел-жәрдем бөлімшесінде:
- Қалай аман қалғансыз? Қатты келе жатқан ба едіңіз? Осы сіз бізге жиі түсесіз.
- Ас үйден шығып үлгермедім ғой...***
- Атақты бір спортшы тұмауратып, емханаға жатып қалады.
- Сіздің қызуыңыз өте жоғары. Қазірдің өзінде 41 болып тұр.
- Әлемдік рекорд қанша?***
- Қорғаушы мырза, сіз әрбір шешкен сұрағыңызға неше аласыз? - 1000 \$.
- ??..
- Екінші сұрағыңызды айта беріңіз.***
- Канада. Қысқы олимпиада өтуде. Комментатор:
- Қазақстандық шағыншылар бірден көзге түсуде. Олар көк жейде және қызыл шорты киген. Өзге елдердің спортшылары жылырақ киінген...***
- Сот залында:
- Сіз не үшін әйелізізбен ажыраспақшысыз?
- Өзіңіз ойлаңызшы, далада жаз, күн ыстық. Үйде тып-тыныш демалып жатқанымын. Әйелім «шыршаны қоқысқа апарып тастап кел», - деп қоймайды қайта-қайта. Әбден мазамды алды...***
- Тергеу барысында:
- Сіз досыңызды байқаусызда құлсалғышпен ұрып өлтіріп алғаныңызды мойындайсыз ба?
- Мойындаймын!
- Сіз құлсалғышыңызды өзіңізбен бірге алып жүресіз бе?
- Жоқ, аялдамада тұр екен...

№8 санда шыққан сөзжұмбақтың жауабы

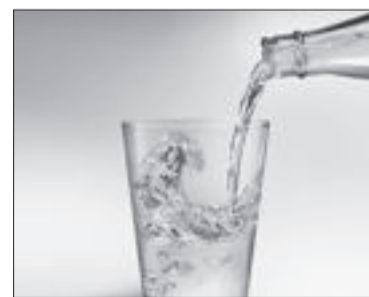
А	К	Ы	М	А	Қ		Р		З	Ж	А	Қ	Ш	Б
Ү	А		Г	О	Б	И		А	Қ	А	О		И	В
Ә	Н	Н	И	Я	А	Л	Е	Р	М	М	Ф		К	
	Н	І	Н	Ж	У	Г	Ү		А	Қ	И		Р	И
	А	Қ		С	А		Ш		А	Ң	Ғ	Ы	Т	У
		Б	Ү	Л	Н		И	Л	А		У		А	Л
			П	А	Л	А	Т	А		Ш		А		Р
			Ж		К	Ү	Н	Б	А	Ғ	Ы	С	Е	У
			А	Ш		К	Е	Ы	Н	С	А	П		И
			Д	Е	М		А	Р	Е	Н	А	З		О
			А	Л	А		З		Е		М	А		Д
			Ө	Й	Е	Л		А	Г	А	Т		А	А
				К	А	Р	Т	О	Н		У	Л		А
			Н		И			П	И	Р	А		Т	
			Б	О		А		П		К		А		Б
			К		С		А		К		Т		Т	
			Р		И		К		И		У		А	
			А		Л		А		Қ		А		З	
					О		М		Р			У		
			И		Н		Д		П		А		Р	
			Р				О		Ш					
			А		К				Ы		С		І	
					Н		А		Қ		Ш			
			Б		Р		О		М		О		Ш	
			Е		Л		И		Л		А		М	
			К		О		Л		Ж		А		М	

Магнитті күні көбірек су ішіңіз

Өзге жыл мезгілдеріне қарағанда көктемде магнит өрісінің әсерін адамдар тез сезінеді. Дені сау адамдарда да мұндай күндер түрлі деңгейде өтеді. Бір адамдар магнит өрісінің ауытқығанын сезбей, табиғи өзгеріске тез бейімделіп кетсе, екіншілері бұл кезеңде шаршаңқы, ашушаң болады. Алайда жер бетіндегі тұрғындардың жартысынан көбі магнит өрісінің ауытқып, толқығанын сезеді. Олардың ішіндегі 10%-ы жастар екен.

Магнит өрісі ауытқыған кезде адам ағзасындағы жүрек-қан тамыр жүйелерінің жұмысы нашарлайды. Сол себепті бұрыннан жүрек-қан тамыр жүйесінде ақауы бар адамдар өз денсаулықтарына аса ұқыптылықпен қарағаны жөн. Сонымен қатар, мұндай күндері қан қоюлануға бейімделіп, газ алмасу төмендеп, қан қысымы көтеріледі.

Магнит өрісінің ауытқу кезеңінде ішкі антиоксидант және стресті жағдайлардың тұрақтылығына жауап беретін табиғи күшті меланин жасайтын гормон төмендейді. Демек ағзадағы күйзелістің тұрақтылығы төмендейді.



Психикасы және вегетативтік жүйесі тұрақсыз адамдарда магнит өрісінің ауытқитын күндері басы айналып, жүйкесі сыр береді.

Күз және көктем айларында магнит өрісінің ауытқып, толқыуы айына бірнеше рет болады. Жыл мезгілінің бұл айларында адам ағзасындағы барлық ауру қозатындықтан, магнит өрісінің ауытқуы қосылып денсаулыққа бұрынғыдан да кері әсерін тигізеді. Мұның барлығы егер магнит өрісінің толқып, ауытқу кезінде күн шығып тұрса оңай және тез өтеді. Ал күн бұлтты болса, эндорфин саны азайып және күйзеліс жағдайы ұшығуға түседі.

Магнит өрісінің ауытқып, толқыған күндері дені сау адамдар күтінудің тәртібін біле жүргені артық болмайды. Ең бастысы, мұндай күндерде физикалық күшті азайтып, психосезімталдық жағдайды жақсартатын препараттар қабылдап, көп мөлшерде көк шай ішу керек. Себебі көк шай табиғи антиоксидант мөлшерін арттырады. Сонымен қатар мұндай күнге икемделсе, ағза өзі көңіл-күйді көтеретін гормондарды реттеп, жүрек-қан тамыр жүйесін жақсартады.

Көктем мезгілінде суды шамамен 2 литрдей ішкен жөн. Сонда қанның тұрақтылығы төмендеп, қан-тамыр жұмысын жақсартады. Сонымен қатар кофе мен қара шайды көп тұтынбаған абзал. Жүйкені тыныштандыратын дәрі-дәрмектерді назардан тыс қалдырмай, созылмалы жүрек ауруымен ауыратын науқастар иін маңындағы күшті азайту керек. Ал қозғалыс күшін көбейтіп, жайумен жүгіру – жүрек-қан тамыр жүйесіне өте жақсы жаттығу болады.

